

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเชิงกลศาสตร์ในภาษา เป็นการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้กับวิทยาการในโลกปัจจุบัน อาทิเช่น การสังเคราะห์เสียงพูด (Speech Synthesis) การสร้างระบบรู้จำเสียงพูดหรือสัทวิทยา (Speech Recognition) และการบ่งชี้ผู้พูดจากเสียง (Voice Identification) เพื่อประกอบการพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดี แต่ปัจจุบัน ยังมีการศึกษาในด้านนี้ไว้ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์ซึ่งมีความสำคัญมากในภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาพม่า ฯลฯ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้แยกความหมายในระดับคำ และมีลักษณะเฉพาะภาษา จึงทำให้ไม่สามารถนำผลการศึกษาจากภาษาอื่นมาใช้แทนกันได้

การศึกษาด้านกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยที่ผ่านมา เช่น บรัดเลย์ (Bradley 1911) และ เอบรัมสัน (Abramson 1962) ซึ่งจำกัดอยู่ในคำพยางค์เดี่ยวซึ่งเป็นพยางค์เสียงหนักเท่านั้น จึงไม่เพียงพอแก่การประยุกต์ใช้ เนื่องจากการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เรามักพูดเป็นข้อความต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพยางค์เสียงเบาด้วย จากการศึกษาของสำอองศ์ หิริญบุรณะ (1971) ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) สุดาพร ลักษณ์นาวัน (1983) และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักที่จะศึกษาบทบาทของการลงเสียงหนัก จังหวะและหน่วยจังหวะ ทำนองเสียง และระบบพยางค์หนักเบาของคำหลายพยางค์ตามลำดับนั้นพบว่าลักษณะของวรรณยุกต์ในพยางค์เสียงเบามีความแตกต่างจากวรรณยุกต์ในพยางค์เสียงหนัก แต่ยังไม่มีการศึกษาลักษณะเชิงกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ในพยางค์เสียงเบาไว้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในส่วนนี้ โดยใช้ข้อมูลซึ่งเป็นคำพูดที่เป็นธรรมชาติและกำหนดให้มีการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ นอกจากการลงเสียงหนักเบาที่อาจมีอิทธิพลต่อลักษณะเชิงกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ด้วย

นอกจาก "ค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์" ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในภาษาไทย ผู้วิจัยยังศึกษา "ค่าระยะเวลาของเสียงก้อง" ที่ปรากฏในพยางค์เสียงเบาด้วย ซึ่งในที่นี้หมายถึงเสียงสระและพยัญชนะท้ายเสียงก้อง เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเสียงวรรณยุกต์ในฐานะที่เป็นส่วนที่ก่อให้เกิดระดับเสียงสูงต่ำในคำ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะเชิงกลศาสตร์ อันได้แก่ ค่าความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency) ของวรรณยุกต์ และค่าระยะเวลาที่ใช้ในการออกเสียงของเสียงก้อง (Duration of Voiced Segments) ในพยางค์เสียงเบาที่มีโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ ในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 วรรณยุกต์ต่าง ๆ ในพยางค์เสียงเบา มีลักษณะเชิงกลศาสตร์แตกต่างกัน

1.3.2 วรรณยุกต์แต่ละหน่วยเสียง เมื่อปรากฏในพยางค์ที่มีโครงสร้างต่างกันก็มีลักษณะเชิงกลศาสตร์แตกต่างกัน

1.3.3 ค่าระยะเวลาของเสียงก้องที่ปรากฏร่วมกับเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีโครงสร้างต่างกัน มีความแตกต่างกัน

1.3.4 วรรณยุกต์และค่าระยะเวลาของเสียงก้องในพยางค์เสียงเบา ซึ่งออกเสียงโดยผู้บอกภาษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ศึกษาลักษณะเชิงกลศาสตร์ของพยางค์เสียงเบาในภาษาไทย โดยเน้นเรื่องค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงคือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา ซึ่งจะแทนด้วย ว.1 ว.2 ว.3 ว.4 และ ว.5 ตามลำดับ และค่าระยะเวลาของเสียงก้องที่ปรากฏในพยางค์ที่มีวรรณยุกต์ดังกล่าว ซึ่งในการศึกษาค่าระยะเวลาของเสียงก้องนี้จะไม่นับถึงตัว

แปรด้านวรรณยุกต์

1.4.2 ข้อมูลที่ใช้ศึกษาได้มาจากบทสนทนาที่สร้างขึ้น ซึ่งมีคำทดสอบต่าง ๆ ปรากฏอยู่ คำทดสอบเหล่านี้เป็นคำ 2 พยางค์แบบคำสามัญ (Monomorphemic Word) หรือคำผสม (Compound Word) รวมทั้งกำหนดสัญลักษณ์ของพยางค์แรกซึ่งเป็นพยางค์เสียงเบา สัญลักษณ์ดังกล่าว ได้แก่ ความก้อง (Voicing) และลักษณะการเปล่งเสียง (Manner of Articulation) ของเสียงพยัญชนะต้น คุณสมบัติ (Quality) และความยาว (Length) ของเสียงสระ ตลอดจนลักษณะการเปล่งเสียง (Manner of Articulation) ของเสียงพยัญชนะท้ายด้วย

1.4.3 ในการศึกษา ใช้ผู้บอกภาษาจีนนำร่อง 1 คน และผู้บอกภาษาในการเก็บข้อมูลจริง 4 คน เป็นหญิง 2 คน ชาย 2 คน ผู้บอกภาษาทุกคนมีอายุระหว่าง 26-30 ปี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.5.1 สํารวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 สร้างชุดทดสอบจีนนำร่อง 3 ชุด ซึ่งเป็นคำพยางค์เดียว และคำ 2 พยางค์ซึ่งปรากฏโดด ๆ และคำ 2 พยางค์ที่ปรากฏในประโยค

1.5.3 นำผู้บอกภาษา 1 คนมาซักซ้อมความเข้าใจ และบันทึกเสียง

1.5.4 นำแถบบันทึกเสียงมาวิเคราะห์ด้วยการฟัง เพื่อตัดสินใจว่าคำที่คาดว่าจะ เป็นพยางค์เสียงเบาจะปรากฏเป็นพยางค์เสียงเบาจริงหรือไม่

1.5.5 ใช้เครื่องวิเคราะห์ความเข้ม (Intensity Metre) และเครื่องวิเคราะห์ความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency Metre) ช่วยทดสอบผลการฟัง โดยพิจารณาค่าระยะเวลาของเสียงก้องเป็นสำคัญ

1.5.6 ปรับปรุงเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล โดยนำคำทดสอบทั้งหมดมาสร้างเป็นบทสนทนา

1.5.7 นำผู้บอกภาษา 4 คนมาซักซ้อมความเข้าใจ และบันทึกเสียง

1.5.8 ติดต่อแถบบันทึกเสียง เพื่อให้ได้เพียงคำทดสอบที่ต้องการ

1.5.9 นำแถบบันทึกเสียงมาวิเคราะห์ด้วยการฟัง

1.5.10 ใช้เครื่องวิเคราะห์ความเข้ม (Intensity Metre) และเครื่องวิเคราะห์ความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency Metre) ช่วยทดสอบผลการฟัง โดยพิจารณาค่า

ระยะเวลาของเสียงก้องเป็นสำคัญ

1.5.11 วิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานของระดับเสียง และค่าระยะเวลาของเสียงก้องใน พยางค์เสียงเบาของคำทดสอบที่คัดเลือกไว้ โดยใช้เครื่องวิเคราะห์คลื่นเสียง (Sound Spectrograph)

1.5.12 คำนวณหาค่าทางสถิติ อันได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) พิสัย (Range) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการทดสอบหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ความถี่มูลฐานและ/หรือค่าเฉลี่ยระยะเวลาของสัญลักษณ์แต่ละคู่ภายหลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (LSD)

1.5.13 สรุปผลการวิเคราะห์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบลักษณะเชิงกลศาสตร์ อันได้แก่ ค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียง และค่าระยะเวลาของเสียงก้องในพยางค์เสียงเบาที่มีโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ ในภาษาไทย

1.6.2 ผลการศึกษานี้อาจนำไปประยุกต์ใช้ในการสังเคราะห์เสียงพูด (Speech Synthesis) การสร้างระบบรู้จำเสียงพูดหรือสัทวิทยา (Speech Recognition) และการบ่งชี้ผู้พูดจากเสียง (Voice Identification) เพื่อประกอบการพิสูจน์หลักฐานในการทำคดี

1.7 คำจำกัดความของศัพท์

ลักษณะเชิงกลศาสตร์ (Acoustic Characteristics) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของคลื่นเสียง เช่น ความเข้มของเสียง ความถี่มูลฐาน และระยะเวลาของเสียง ที่แสดงให้เห็นเป็นภาพได้จากเครื่องมือวิเคราะห์เสียง และสามารถวัดค่าได้อย่างเป็นปรนัย

รูปเชิงกล (Graphic Representation of Acoustic Value) หมายถึง ภาพแสดงค่าเชิงกลซึ่งมีแกนนอนเป็นค่าระยะเวลา และแกนตั้งเป็นค่าความถี่ของเสียงวรรณยุกต์นั้น ๆ

ค่าความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency หรือ F_0) คือ จำนวนรอบที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ในหนึ่งหน่วยเวลา มีหน่วยเป็นรอบต่อวินาที (cps หรือ Hert-Hz.) ค่าความถี่มูลฐานยังเป็นความถี่ที่น้อยที่สุดที่สามารถทำให้เกิดคลื่นที่มีความลึกเท่ากัน เคลื่อนที่กลับไปกลับมาในทิศทางตรงข้ามกันอย่างเป็นจังหวะ (ฟิสิกส์ ม.5) และในทางภาษาศาสตร์ หมายถึง ลักษณะเชิงกลศาสตร์ของเสียงสูงต่ำ (Pitch) ซึ่งเกิดขึ้นจากการปิดเปิดของช่องเส้นเสียงอย่างเป็นจังหวะ และมีการสั่นแบบครบรอบ (Periodic Wave)

ฮาร์โมนิก (Harmonic) หมายถึง ขนาดที่เป็นอันดับทวีคูณของความถี่มูลฐาน ตัวอย่างเช่น ถ้าฮาร์โมนิกที่ 1 ซึ่งเท่ากับค่าความถี่มูลฐาน มีค่าเท่ากับ 120 เฮิรตซ์ ฮาร์โมนิกที่ 2 จะมีค่าเท่ากับ 240 เฮิรตซ์ และฮาร์โมนิกที่ 3 จะมีค่าเท่ากับ 360 เฮิรตซ์ เป็นต้น

ค่าระยะเวลา (Duration) หมายถึง ลักษณะเชิงกลศาสตร์ของความยาวของเสียง (Length) อาจมีหน่วยการวัดเป็นวินาที (Second) หรือ เซ็นติวินาที (Centisecond) หรือ มิลลิวินาที (Millisecond) ในงานวิจัยนี้เลือกใช้เป็นมิลลิวินาที โดยใช้ตัวย่อว่า Ms. และค่าระยะเวลาในงานวิจัยนี้ หมายถึง ค่าระยะเวลาของเสียงก้อง ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่จุดเริ่มต้นของเสียงสระถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระหรือพยัญชนะท้ายเสียงก้องในพยางค์เสียงเบา เสียงก้องนี้เป็นเสียงที่ก่อให้เกิดความถี่มูลฐานนั่นเอง

พยางค์หนัก (Accented Syllable) หมายถึง พยางค์ที่มีสัญลักษณ์ที่ปรากฏเป็นพยางค์เสียงหนักในการพูดปกติ ตัวอย่างเช่น คำว่า ค้างคาว /kha:ŋ⁴·kha:w¹/ พยางค์ที่ 2 "_คาว" เป็นพยางค์หนัก ฯลฯ

พยางค์เบา (Unaccented Syllable) หมายถึง พยางค์ที่มีสัญลักษณ์ที่ปรากฏเป็นพยางค์เสียงเบาในการพูดปกติ ตัวอย่างเช่น คำว่า คางคก /kha:ŋ¹'khok⁴/ พยางค์แรก "คาง_" เป็นพยางค์เบา ฯลฯ

พยางค์เสียงหนัก (Stressed Syllable) หมายถึง พยางค์ที่ลงเสียงหนักในการพูดครั้งหนึ่ง ๆ โดยปกติพยางค์หนักมักจะลงเสียงหนักในการพูดปกติ แต่บางครั้งพยางค์

หนักก็อาจจะไม่ลงเสียงหนักก็ได้ ถ้าผู้พูดเร็ว

พยางค์เสียงเบา (Unstressed Syllable) หมายถึง พยางค์ที่ไม่ได้ลงเสียงหนักในการพูดครั้งหนึ่ง ๆ ซึ่งมักจะมีความดัง และความชวาน้อยกว่าพยางค์เสียงหนัก รวมทั้งมีคุณสมบัติของเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์แตกต่างไปจากพยางค์เสียงหนักด้วย โดยปกติพยางค์เบามักจะไม่ลงเสียงหนักในการพูดปกติ แต่ถ้ามีการเน้นย้ำ ผู้พูดอาจจะลงเสียงหนักที่พยางค์เบาได้

คำทดสอบ (Test Token) หมายถึง ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นคำ ใช้ในการวิเคราะห์หรือทดสอบสมมติฐาน คำทดสอบในงานวิจัยนี้ หมายถึง พยางค์แรกของคำ 2 พยางค์ซึ่งพยางค์แรกเป็นพยางค์เสียงเบาเท่านั้น

พยางค์ตาย (Dead or Checked Syllable) หมายถึง พยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงกักกัน พยางค์ตายเสียงสั้นในภาษาไทยลงท้ายด้วย /p t k ʔ / แต่พยางค์ตายเสียงยาวลงท้ายด้วยเสียง /p t k / เท่านั้น ตัวอย่างพยางค์ที่ขีดเส้นใต้ในคำต่อไปนี้ เป็นพยางค์ตาย พันเพียบ /phap⁴ 'phiap³/ ภาพถ่าย /pha:p³ 'tha:y²/ พัดลม /phat⁴ 'lom¹/ ฉาดฉาน /cha:t² 'cha:n⁵/ อักษร /ʔak² 'sɔ:n⁵/ ปากกา ปากกา /pa:k² 'ka:/ ชะนี /cha?⁴ 'ni:¹/ ฯลฯ

พยางค์เป็น (Lived Syllable) หมายถึง พยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงก้อง พยางค์เป็นเสียงยาวในภาษาไทยอาจเป็นพยางค์เปิด พยางค์ลงท้ายด้วยเสียงนาสิก หรือ พยัญชนะกึ่งสระ ส่วนพยางค์เป็นเสียงสั้นในภาษาไทยมีได้ 2 แบบเท่านั้น คือ ลงท้ายด้วยเสียงนาสิก หรือพยัญชนะกึ่งสระ ตัวอย่างพยางค์ที่ขีดเส้นใต้ต่อไปนี้เป็นพยางค์เป็น ฟ้าป่า /pha:³ 'pa:²/ เรือใบ /ria¹ 'bay¹/ กระโถน /kan¹ 'kray¹/ ฯลฯ

คำสามัญ (Monomorphemic Word) หมายถึง คำที่มีหน่วยคำเดียว และหน่วยคำนั้นอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ ในกรณีที่มีหลายพยางค์ เมื่อแยกดูแล้วแต่ละพยางค์ไม่มีความหมายในตัวเอง ตัวอย่างเช่น คำว่า กะทะ ขบวน กระโถน คำเหล่านี้เป็นคำสามัญ

2 พยางค์ (สุดาพร ลักษณะนิทานวิน 1983)

คำผสม (Compound Word) หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปที่มีความหมายต่างกันมารวมกัน และคำที่เกิดขึ้นใหม่นั้นอาจมีความหมายที่มีเค้าของหน่วยคำเดิม เช่น น้ำแข็ง หมายถึง "น้ำที่แข็งเป็นก้อน" หรืออาจมีความหมายใหม่ เช่น ปากกา ซึ่งหมายถึงอุปกรณ์การเขียนอย่างหนึ่ง ฯลฯ (สุดาพร ลักษณะนิทานวิน 1983)

เสียงก้อง (Voiced Segment) คือเสียงที่เปล่งออกมาโดยมีการสั่นของเส้นเสียง ในที่นี้ หมายถึง เสียงสระในโครงสร้างพยางค์ CV?, CVs, CV:S, CV: และเสียงสระและพยัญชนะท้ายในโครงสร้างพยางค์ CVN และ CV:N

1.8 ทฤษฎีพื้นฐานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนทฤษฎีพื้นฐานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็น 2 เรื่องใหญ่ ๆ คือ เรื่องพยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา และเรื่องลักษณะร่วมทางสัทศาสตร์ของพยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา

1.8.1 พยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา (Stressed Syllable - Unstressed Syllable)

ก่อนที่จะกล่าวถึงพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบา จะอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างพยางค์หนัก (Accented Syllable) และพยางค์เสียงหนัก (Stressed Syllable) เนื่องจากพยางค์หนักและพยางค์เสียงหนักมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้นักภาษาศาสตร์หลายท่านใช้ศัพท์ทั้งสองคำนี้ในความหมายเดียวกันอยู่เสมอ และการใช้เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาในการศึกษาเรื่องระบบของพยางค์หนักเบา กล่าวคือ ทำให้ไม่สามารถอธิบายได้ว่า ภาษาไทยมีระบบของพยางค์หนักเบาประจำคำที่แน่นอน อะเบอร์ครอมบี (Abercrombie, D. 1976) จึงเสนอให้แยกเรื่องทั้งสองนี้ออกจากกันอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้พยางค์หนักเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่มีขอบเขตอยู่ในระดับคำ ไม่มีบทบาทในการวิเคราะห์เสียง

ในระดับถ้อยคำ ไม่เกี่ยวข้องกับสัทศาสตร์ทั่วไปอันได้แก่การรับฟังและลักษณะทางสรีรศาสตร์ของพยางค์แต่อย่างใด เมื่อกล่าวถึงพยางค์หนักจะหมายถึงเพียงพยางค์ที่มีศักยภาพที่จะปรากฏเป็นพยางค์เสียงหนัก ไม่ใช่ลักษณะที่ปรากฏจริง และแยกเป็นระดับต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพของพยางค์ว่าเป็นพยางค์หนักเป็นเอก พยางค์หนักเป็นโท และพยางค์หนักเป็นตรี แต่เมื่อปรากฏในการออกเสียงจริงจึงจะเรียกว่าเป็นพยางค์เสียงหนัก พยางค์หนักไม่จำเป็นต้องปรากฏเป็นพยางค์เสียงหนักเสมอไป พยางค์เสียงหนักเป็นเรื่องทางสัทศาสตร์ทั่วไปและไม่แยกเป็นระดับความมากนัก เพียงแต่แยกเป็นพยางค์เสียงหนัก และพยางค์เสียงเบาเท่านั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับอะเบอร์ครอมบีว่า ควรแยกเรื่องของพยางค์หนักและพยางค์เสียงหนักออกจากกัน เพราะทำให้สามารถอธิบายรูปแบบของพยางค์หนัก-พยางค์เบาได้อย่างมีระบบและ ในงานวิจัยนี้จะไม่กล่าวถึงพยางค์หนัก-พยางค์เบา แต่จะกล่าวถึงพยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา ทั้งในระดับคำ และระดับถ้อยความ ดังรายละเอียดใน 1.8.1.1 และ 1.8.1.2

1.8.1.1 พยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบาในระดับคำ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบาในคำ 2 พยางค์ที่เป็นคำสามัญ (Monomorphemic Word) และคำผสม (compound Word) เท่านั้น โดยสรุปจากคำอธิบายของ สุตพร ลักษณะนิทานวิน (1983)

สุตพร ลักษณะนิทานวิน ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับอะเบอร์ครอมบี ทางด้านการแยกพยางค์หนัก และพยางค์เสียงหนักออกจากกันนั้น ได้อธิบายว่า คำไทยทุกคำ มีระบบของพยางค์หนัก - พยางค์เบาในระดับคำที่คงที่ (Fixed Accent) กล่าวคือ มีกฎเกณฑ์กำหนดไว้อย่างแน่ชัดว่าพยางค์ใดในคำจะเป็นพยางค์เสียงหนัก (Stressed Syllable) ในการพูดปกติ ระบบของพยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบาในภาษาไทยนั้นพยางค์เสียงหนักจะปรากฏในพยางค์หนักเป็นเอกเสมอ ซึ่งได้แก่ตำแหน่งสุดท้ายของคำ ในคำ 2 พยางค์ที่เป็นคำผสมจะมีพยางค์หนักเป็นโทที่พยางค์แรกของคำ ส่วนคำ 2 พยางค์ที่เป็นคำสามัญ พยางค์แรกอาจเป็นพยางค์หนักเป็นโท หรือพยางค์เบาอย่างใดอย่างหนึ่ง ขึ้นอยู่กับโครงสร้างพยางค์ กล่าวคือ จะเป็นพยางค์หนักเป็นโทในพยางค์ไม่เชื่อม ส่วนในพยางค์เชื่อม จะเป็นพยางค์เบา แต่อย่างไรก็ตาม พยางค์หนักเป็นโท มักไม่ปรากฏเป็นพยางค์เสียงหนักในลีลาการพูดที่เป็นธรรมชาติ ดังนั้นพยางค์แรกของคำทั้ง 2 ประเภทนี้ จึงมักปรากฏเป็นพยางค์เสียงเบา ดัง

ตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ระบบของพยางค์หนัก - พยางค์เบา และ พยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา

	สัทวิทยา ระบบพยางค์หนัก - พยางค์เบา	สัทลักษณะ	
		พยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบา พดแบบระว่าง	พดแบบปกติ
คำสามัญ			
ละคร	L'O	∪	∪
ตำนาน	O'O		∪
คำผสม			
ปากกา(อุปกรณ์การเขียน)	O'O		∪
ชายหนู(เด็กผู้หญิง)	O'O		∪

* สุกดาพร ลักษณะนิทานวิน (1983) ใช้คำว่า "พยางค์เชื่อม" หมายถึง พยางค์ที่มีหน่วยเสียงสระ /a/ ลงท้ายด้วย /ʔ/ แต่เมื่อปรากฏจริงมักจะเป็น [ə] พยางค์เชื่อมดังกล่าว ต่างจากคำพยางค์เดี่ยวที่มีเสียงสระ /a/ ลงท้ายด้วย /ʔ/ เช่นในคำว่า "กะ" ที่หมายถึง "ประมาณ" เนื่องจากคำพยางค์เดี่ยวดังกล่าวมีเสียงวรรณยุกต์ประจำคำ ในขณะที่พยางค์เชื่อมไม่มีระดับเสียงสูงต่ำอยู่ในโครงสร้างลึก (Underlying Natural Tone) ส่วนพยางค์ไม่เชื่อม หมายถึงพยางค์ที่มีลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากพยางค์เชื่อม

หมายเหตุ L (Linker Syllable) = พยางค์เชื่อม
 O (Non-linker Syllable) = พยางค์ไม่เชื่อม
 | = พยางค์เสียงหนัก
 ∪ = พยางค์เสียงเบา

1.8.1.2 พยางค์เสียงหนัก - พยางค์เสียงเบาในถ้อยความ

เมื่อคำต่าง ๆ ปรากฏร่วมกันในถ้อยความ (Utterance) ในบางกรณี ลักษณะการลงเสียงหนักเบาจะเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากจังหวะในการพูด

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2525) สรุปกฎเกณฑ์ของจังหวะในภาษาไทยไว้ว่า หน่วยจังหวะ (Rhythmic Unit) จะเริ่มต้นจากพยางค์เสียงหนักซึ่งอาจเป็นพยางค์เสียงหนักปกติที่สามารถรับฟังได้ หรือเป็นพยางค์เงียบ (Silent Saliency) ไปจนถึงพยางค์เสียงเบาที่อยู่ข้างหน้าพยางค์เสียงหนักถัดไป นอกจากนี้ยังพบว่าหน่วยจังหวะในภาษาไทย ส่วนใหญ่มีจำนวนพยางค์ไม่เกิน 2 พยางค์ และพยางค์เสียงหนักในหน่วยจังหวะที่ 1 ของถ้อยความมักเป็นพยางค์เงียบ (ซึ่งปรากฏนามาก่อนถ้อยความที่ได้ยิน) ทำให้พยางค์แรกของถ้อยความมักเป็นพยางค์เสียงเบา ดังตัวอย่าง

$\overset{\wedge}{\text{ฟ}}\overset{\cdot}{\text{ัด}}$ | $\overset{\cdot}{\text{ท}}$ $\overset{\cdot}{\text{ไ}}$ $\overset{\cdot}{\text{ธ}}$ $\overset{\cdot}{\text{ไ}}$ | $\overset{\cdot}{\text{จ}}$ $\overset{\cdot}{\text{าน}}$ $\overset{\cdot}{\text{น}}$ $\overset{\cdot}{\text{ิง}}$ | $\overset{\cdot}{\text{ค}}$ $\overset{\cdot}{\text{รี}}$ $\overset{\cdot}{\text{บ}}$ |
 $\wedge$ 1   2   3   4   5

หมายเหตุ | | = เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของหน่วยจังหวะ ซึ่งเริ่มต้นจากพยางค์เสียงหนัก

$\wedge$ = เครื่องหมายแทนเสียงหนักเงียบ (Silent ictus)

ในประโยคนี้มี 5 หน่วยจังหวะ หน่วยจังหวะที่ 3 และ 5 เป็นหน่วยจังหวะแบบพยางค์เดี่ยว พยางค์ในหน่วยจังหวะแบบนี้เป็นพยางค์เสียงหนักเสมอ ส่วนหน่วยจังหวะที่ 1, 2 และ 4 เป็นหน่วยจังหวะแบบ 2 พยางค์ พยางค์แรกเป็นพยางค์เสียงหนัก และพยางค์ที่ 2 เป็นพยางค์เสียงเบา จะเห็นได้ว่า มีการแบ่งอาณาเขตของหน่วยจังหวะระหว่างคำว่า "มัดไทย" ซึ่งเป็นคำผสม 2 พยางค์ ลักษณะเช่นนี้ตรงตามข้อสังเกตของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ที่ว่า การแบ่งอาณาเขตของหน่วยจังหวะไม่จำเป็นต้องแบ่งตามคำ หรือตามความสัมพันธ์ของคำในวลีหรือประโยค แต่อาจแบ่งระหว่างพยางค์ที่นำมาประกอบกันเข้าเป็นคำหลายพยางค์ก็ได้

1.8.2 ลักษณะร่วมทางสัทศาสตร์ ของพยางค์เสียงหนัก และพยางค์เสียงเบา

มีนักภาษาศาสตร์หลายท่าน กล่าวถึง ลักษณะร่วมทางสัทศาสตร์ของพยางค์เสียงหนัก และพยางค์เสียงเบา ไว้ดังนี้

ฟราย (Fry, D.B. 1955, 1958) และเลฮิสต์ (Lehiste 1970) กล่าวว่า ลักษณะทางเสียงที่ครอบคลุมพยางค์หรือเสียงซ้อน (Suprasegmental) ซึ่งจะช่วยบ่งชี้ว่า พยางค์ใดได้รับการลงเสียงหนักหรือไม่นั้น มีอยู่อย่างน้อย 3 ประการ คือ ความดังค่อยของพยางค์ ความสั้นยาวของพยางค์ และระดับเสียงสูงต่ำ (Pitch) หรือความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency) ของพยางค์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ มาล์มเบิร์ก (Malmberg 1963) แลด์เฟอร์ (Ladefoged 1975) และอะเบอร์ครอมบี (Abercrombie 1976) กล่าวว่า สิ่งที่จะช่วยบ่งชี้ว่าพยางค์ใดได้รับการลงเสียงหนักหรือไม่นั้น มีอยู่ 5 ประการคือ ความดังค่อยของพยางค์ ความสั้นยาวของพยางค์ และคุณสมบัติของเสียงวรรณยุกต์สระ และพยัญชนะ ซึ่งคุณสมบัติของเสียงสระและพยัญชนะดังกล่าวนี้จัดเป็นลักษณะของเสียงในพยางค์หรือเสียงเรียง (Segmental)

นักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ลักษณะร่วมทางสัทศาสตร์เหล่านี้มีอยู่ ลักษณะเดียวที่มีความเป็นสากลอยู่ในทุกภาษา คือ ความดังค่อยของพยางค์ ส่วนลักษณะอื่น ๆ จะแตกต่างกันไปในแต่ละภาษา ในภาษาไทยจะกล่าวถึงงานวิจัยของ สำอางค์ ธีรบุญธนะ (1971) ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) สุดาพร ลักษณะินาวิน (1983) และสุกัญญา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.8.2.1 ความดังค่อยของพยางค์ หรือความเข้มของพยางค์

ในเรื่องนี้ ยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพียงแต่เป็นความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์ว่า พยางค์เสียงหนัก (Stressed Syllable) จะมีความดังหรือความเข้มมากกว่าพยางค์เสียงเบา (Unstressed Syllable)

1.8.2.2 คุณสมบัติของเสียงพยัญชนะ

จากงานวิจัยของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) มีข้อสรุปที่สอดคล้องกัน คือ คุณสมบัติของเสียงพยัญชนะในพยางค์เสียงเบาจะเปลี่ยนแปลงไปบางส่วน ดังนี้

- 1) เสียงพยัญชนะท้ายหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสียง /ʔ/ (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) เช่น /ʔaʔ²/ ในประโยคที่ว่า "วันอะไร" ปรากฏเป็น [ʔə] เป็นต้น
- 2) เสียง /r/ และ /l/ ในพยัญชนะควบกล้ำหายไป (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) เช่น /praʔ²/ ในคำว่า "ประกอบ" ปรากฏเป็น [pə] เป็นต้น
- 3) ความแตกต่างระหว่าง /r/ และ /l/ ซึ่งมีนัยสำคัญทางภาษา สำนวนหายไป (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ เช่น /rɔːŋ¹/ ในประโยคที่ว่า "รองแล้ว" ปรากฏเป็น [lɔŋ³²] เป็นต้น
- 4) เสียงกักเสียดแทรก /ch/ [tʃh] ปรากฏเป็นเสียงเสียดแทรก [ç] (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ) เช่น /cha⁴/ ในคำว่า "ราชการ" ปรากฏเป็น [çə] เป็นต้น
- 5) เสียงพยัญชนะท้าย จะกลมกลืนกับเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ตามมา (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ) เช่น /pen¹/ ในประโยคที่ว่า "สิ้นเป็นบ้า" ปรากฏเป็น [pəŋ³²] เป็นต้น
- 6) เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายรวมกันเป็นเสียงพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์หรือ Syllabic Nasal และเสียงพยัญชนะต้นหายไป (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ) เช่น /khɔːŋ⁵/ ในคำว่า "ของเธอ" ปรากฏเป็น [ŋ²¹⁵] เป็นต้น
- 7) เสียงกักไม่ก้อง /k/ ซึ่งอยู่ระหว่างเสียงสระจะปรากฏเป็นเสียงกักก้อง [g] (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) เช่น /kiː¹/ ในคำว่า "โลก็ย" ปรากฏเป็น [giː³²] เป็นต้น

1.8.2.3 คุณสมบัติของเสียงสระ

จากงานวิจัยของ ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) มีข้อสรุปที่สอดคล้องกันคือ คุณสมบัติของเสียงสระในพยางค์เสียงเบา จะเปลี่ยนแปลงไปบางส่วน ดังนี้

1) เสียงสระต่าง ๆ เลื่อนไปเป็นเสียงสระค่อนข้างกลางมากขึ้น กล่าวคือ สระหน้าจะถอยเข้าไป สระหลังจะเลื่อนมาข้างหน้า สระสูงจะต่ำลง และสระต่ำจะสูงขึ้น (ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) ส่วนสระประสมที่จบด้วย /i, u, a/ จะมีลักษณะของเสียงคล้าย [e, o, ə] ตามลำดับ (ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ) เช่น /kha⁵/ "เขา" ปรากฏเป็น [kha^{2.15}] เป็นต้น

2) ความแตกต่างระหว่างสระสั้นและสระยาวที่ทำให้ความหมายของคำแตกต่างกันจะหายไป (ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) เช่น /khi:⁵/ ในคำว่า "ชี⁵ฉาสพ" ปรากฏเป็น [khi^{2.15}] เป็นต้น

3) สระประสมบางครั้ง จะกลายเป็นสระเดี่ยว (ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ) เช่น /sia⁵/ ในประโยคที่ว่า "กิน⁵เสี⁵" ปรากฏเป็น [sə^{4.5}] เป็นต้น

1.8.2.4 คุณสมบัติของเสียงวรรณยุกต์

จากงานวิจัยของสำอางค์ ทิรัญบุรณะ (1971) ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) สุดาพร ลักษณะนินาวิน (1983) และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) ซึ่งศึกษาระดับเสียงสูงต่ำในภาษาไทยโดยถือว่าเป็นลักษณะร่วมทางสัทศาสตร์อย่างหนึ่งของพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบา การศึกษาทั้ง 4 เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สำอางค์ ทิรัญบุรณะ ศึกษาบทบาทของการลงเสียงหนัก ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ ศึกษาจังหวะและหน่วยจังหวะ สุดาพร ลักษณะนินาวิน ศึกษาเสียงหนักเบาและทำนองเสียง และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ ศึกษาระบบพยางค์หนักเบาของคำหลายพยางค์ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาทั้ง 4 เรื่องดังกล่าวข้างต้นพบว่า ระดับเสียงสูงต่ำในพยางค์เสียงเบามีการเปลี่ยนแปลงไปบางส่วน แต่เนื่องจากงานวิจัยเหล่านั้นไม่ได้เน้นเรื่องระดับเสียงสูงต่ำในพยางค์เสียงเบา ผลการศึกษาในงานวิจัยบางเรื่องจึงไม่ครอบคลุมทั้งระบบ

งานวิจัยเหล่านี้ใช้เครื่องหมายแสดงเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกัน ในการนำเสนอ
ผลงานวิจัยทั้ง 4 เรื่อง ผู้วิจัยจึงปรับให้เป็นระบบเดียวกัน ดังนี้

	สัทวิทยา / /	สัทศาสตร์ [ ]
ว.1 สามัญ หรือกลางระดับ (Mid-Level)	1	32
ว.2 เอก หรือต่ำระดับ (Low-Level)	2	21
ว.3 โท หรือสูงตก (High-Falling)	3	451
ว.4 ตรี หรือสูงระดับ (High-Level)	4	45
ว.5 จัตวา หรือต่ำขึ้น (Low-Rising)	5	215
เสียงกลาง (Neutral)	ไม่ปรากฏ	ไม่ใช่เครื่องหมาย

ล่าอางค์ หิรัญบุรณะ (1971) พบว่า ระดับเสียงสูงต่ำในพยางค์เสียงเบาจะ
เปลี่ยนแปลง ในพยางค์เชื่อม เสียงสูงระดับและต่ำระดับจะปรากฏเป็นเสียงกลาง ส่วนใน
พยางค์ไม่เชื่อมเสียงสูงระดับจะปรากฏเป็นเสียงสูงตก ส่วนเสียงสูงตกและต่ำขึ้นจะปรากฏเป็น
เสียงสูงระดับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) เสียงต่ำระดับ จะปรากฏเป็นเสียงกลางระดับเช่น /tɕaʔ²/ ในประโยค
ว่า "เขาจะไป" ปรากฏเป็น [tɕə]

2) เสียงสูงระดับ ในคำหลายพยางค์จะปรากฏเป็นเสียงกลางระดับ เช่น
/tʰaʔ⁴/ ในคำว่า "สนทนา" ปรากฏเป็น [tʰə] ส่วนเสียงสูงในคำลงท้ายประโยค
บางประโยคจะปรากฏเป็นเสียงสูงตก เช่น /kʰaʔ⁴/ ในประโยคที่ว่า "สบายดีหรือคะ"
เมื่อเป็นประโยคคำตอบจะปรากฏเป็น [kʰaʔ⁴⁵] ในประโยคที่ว่า "สบายดีคะ"

3) เสียงสูงตก ในคำกริยาช่วย และคำแสดงการปฏิเสธ จะปรากฏเป็นเสียงสูง
ระดับ เช่น /maŋ³ kʰɔŋ³/ ในประโยคที่ว่า "เค้าไม่ค่อฮฮากจะไป" ปรากฏเป็น [maŋ⁴⁵
kʰɔŋ⁴⁵]

4) เสียงต่ำขึ้น ในคำลงท้ายประโยคคำถาม อาจปรากฏเป็นเสียงสูงระดับ เช่น
/maŋ⁵/ ในประโยคที่ว่า "ให้ไหม" ปรากฏเป็น [maŋ⁴⁵]

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) พบว่า ในพยางค์เสียงเบา เสียงวรรณยุกต์สูงจะ
เลื่อนต่ำลง และเสียงวรรณยุกต์ต่ำก็จะเลื่อนสูงขึ้นมาอยู่ระดับกลางๆ เช่น /tɕaʔ⁴/
ในคำว่า "ทะเล" ปรากฏเป็น [tɕə] ส่วนเสียงวรรณยุกต์ขึ้น (จัตวา) จะเปลี่ยนไปเป็น
วรรณยุกต์สูงระดับ (ตรี) เช่น /tɕhan⁵/ ในประโยคที่ว่า "ฉันเอง" ปรากฏเป็น
[tɕhan^{4.5}] เป็นต้น

สุภาพร ลักษณะนิทานวิน (1983) พบว่า ระดับเสียงสูงต่ำในพยางค์เสียงเบาจะ
เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในพยางค์เชื่อม เสียงสูงระดับและต่ำระดับ จะปรากฏเป็นเสียงระดับ
กลาง ๆ เช่น /kaʔ²/ ในคำว่า "ปกติ" ปรากฏเป็น [kə] /raʔ⁴/ ในคำว่า "ระบบ"
ปรากฏเป็น [rə] (ในบางกรณีมีข้อยกเว้น ผู้บอกภาษาบางคนออกเสียงเป็นเสียงสูงระดับ
แต่มีปรากฏน้อยมาก) ส่วนในพยางค์ไม่เชื่อม เมื่อไม่ลงเสียงหนักจะยังคงรักษาคูสมบัติเฉพาะ
ตัวของเสียงสูงต่ำเดิมไว้บางส่วน ไม่เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงอย่างพยางค์เชื่อม ดังนี้

1) เสียงกลางระดับ (ว.1) จะออกเสียงเป็นเสียงกลางระดับ เช่น /naɯ³/
ในคำว่า "ในภาษา" ปรากฏเป็น [naɯ^{3.2}]

2) เสียงต่ำระดับ (ว.2) มักออกเสียงเป็นเสียงต่ำระดับ เว้นแต่เมื่อปรากฏต้น
ถ้อยความจะมีระดับเสียงค่อนข้างต่ำ เช่น /tɕə²/ ใน "สะดวกต่อการ" ปรากฏ
เป็น [tɕə^{2.1}]

3) เสียงสูงตก (ว.3) จะออกเสียงเป็นเสียงสูงระดับ หรือเสียงสูงตกที่มี
ช่วงการตกสั้นลง เช่น /tɕhi³/ ใน "ชนิดที่เรื่อกว่า" ปรากฏเป็น [tɕhi^{4.5}], [tɕhi^{4.5.1}]

4) เสียงสูงระดับ (ว.4) มักปรากฏเป็นเสียงสูงระดับ เช่น /miʔ⁴/ ใน "มิ
ได้เพียง" ปรากฏเป็น [miʔ^{4.5}] ยกเว้น คำไวยกรณ์บางคำ เช่น /lxʔ⁴/ ที่พบว่า
อาจเป็นเสียงสูงระดับ ต่ำระดับ หรือกลางระดับก็ได้

5) เสียงต่ำขึ้น (ว.5) ไม่ว่าช่วงการออกเสียงจะสั้นลงมากเพียงใดก็ตาม ก็ยัง
คงลักษณะการขึ้นสูงไว้ เช่น /sa⁵/ ในคำว่า "ภาษาไทย" ปรากฏเป็น [sa^{2.1.5}]

สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) พบว่า พยางค์เชื่อมอาจคงลักษณะเดิมบางส่วน
ของระดับเสียงสูงต่ำเดิมไว้ หรือเปลี่ยนแปลงไปเป็นระดับกลาง ๆ ดังนี้

1) เสียงสูงระดับ จะรับฟังได้เป็นเสียงกลางระดับ หรือสูงระดับในอัตราส่วน

64.8 % : 35.2 % เช่น /laʔ^A/ ในคำว่า "อิมพิลกะ" ปรากฏเป็น [la], [la^{A5}]

2) เสียงต่ำระดับ จะรับฟังได้เป็นเสียงกลางระดับ หรือต่ำระดับในอัตราส่วน

83.4 % : 16.6 % เช่น /taʔ²/ ในคำว่า "ครามานตระ" ปรากฏเป็น [ta], [ta²¹]

ส่วนพยางค์ไม่เชื่อม อาจคงลักษณะเดิมของเสียงสูงต่ำไว้หรือเปลี่ยนไปเป็นเสียงกลาง ๆ ก็ได้ แต่มีการคงลักษณะเดิมของเสียงสูงต่ำไว้มากกว่าพยางค์เชื่อม

1) เสียงกลางระดับ จะรับฟังได้เป็นเสียงกลางระดับที่มีช่วงการออกเสียงสั้นลง เช่น /tʰi:³/ ในคำว่า "อาดมากณะ" ปรากฏเป็น [tʰi³²]

2) เสียงต่ำระดับ จะรับฟังได้เป็นเสียงต่ำระดับและกลางระดับในอัตราส่วน 87.4 % : 12.6 % เช่น /tiʔ²/ ในคำว่า "จินติตะ" ปรากฏเป็น [ti²¹], [ti³²]

3) เสียงสูงตก ไม่พบพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก

4) เสียงสูงระดับ จะรับฟังได้เป็นเสียงสูงระดับ และกลางระดับในอัตราส่วน 86.5 % : 13.5 % เช่น /phiʔ^A/ ในคำว่า "ลุมพิน" ปรากฏเป็น [phi^{A5}], [phi³²]

5) เสียงต่ำชั้น จะรับฟังได้เป็นเสียงต่ำชั้น เช่น /sa:⁵/ ในคำว่า "สามานธา" ปรากฏเป็น [sa:²¹⁵]

จากการเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์เสียงเบาของผลงานวิจัยทั้ง 4 เรื่องพบข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้ (ดูตารางที่ 2)

1) วรรณยุกต์กลางระดับ (สามัญ) เป็นเสียงกลางระดับทั้งหมด

2) วรรณยุกต์ต่ำระดับ (เอก) ในพยางค์เชื่อมเป็นเสียงกลาง ๆ เป็นส่วนใหญ่ และเป็นเสียงต่ำระดับบ้าง (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) ส่วนในพยางค์ไม่เชื่อมเป็นเสียงต่ำระดับเป็นส่วนใหญ่ และเป็นเสียงกลางระดับบ้าง (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) และเป็นเสียงก่อนมาทางต่ำบ้างเมื่อปรากฏต้นท่อนความ (สุคําพร ลักษณีนาวิน)

3) วรรณยุกต์สูงตก (โท) เป็นเสียงสูงระดับ (สําอางค์ หิรัญบุรณะ และ สุคําพร ลักษณีนาวิน) ซึ่งสําอางค์ หิรัญบุรณะ พบในคำกริยาช่วยและคำแสดงการปฏิเสธ และเป็นเสียงสูงตกที่มีช่วงการตกสั้นลง (สุคําพร ลักษณีนาวิน)

4) วรรณยุกต์สูงระดับ (ตรี) ในพยางค์เชื่อมเป็นเสียงกลาง ๆ เป็นส่วนใหญ่ (จากงานวิจัยทั้ง 4 เรื่อง และเป็นเสียงสูงระดับบ้าง ส่วนในพยางค์ไม่เชื่อมเป็นเสียงสูง

ระดับเป็นส่วนใหญ่ (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ และสุดาพร ลักษณีนาวิน) เป็นเสียงกลาง
 ระดับบ้าง (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) เป็นทั้งเสียงสูงระดับ กลางระดับ และต่ำระดับในคำว่า
 /1x7^a/ (สุดาพร ลักษณีนาวิน) และเป็นเสียงสูงตกในคำลงท้ายประโยคคำถาม
 (สำอางค์ หิรัญบุรณะ)

5) วรรณยุกต์ต่ำขึ้น (จัตวา) เป็นเสียงต่ำขึ้น (สุดาพร ลักษณีนาวิน และ
 สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์) และเป็นเสียงสูงระดับ (สำอางค์ หิรัญบุรณะ และ ชีระพันธ์
 เหลืองทองคำ) ซึ่งสำอางค์ หิรัญบุรณะ พบในคำลงท้ายประโยคคำถาม

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เสียงเบาจากผลงานวิจัย 4 เรื่อง

วรรณยุกต์	สำอากค์ หิรัญบุรณะ(1971)	ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ(1977)	สุดาพร ลักษณะียนาวิน(1983)	สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์(2528)
กลางระดับ(ว.1)	(ไม่ระบุ)	(ไม่ระบุ)	กลางระดับ	กลางระดับ
ต่ำระดับ(ว.2)	กลางระดับ	กลาง ๆ	พยางค์เชื่อม-กลาง ๆ พยางค์ไม่เชื่อม-ต่ำระดับ (ยกเว้นเมื่อปรากฏต้นถ้อย ความ จะอยู่ในระดับกลาง ก่อนมาทางต่ำ)	พยางค์เชื่อม- ส่วนใหญ่เป็น กลางระดับ ที่เหลือเป็นต่ำระดับ พยางค์ไม่เชื่อม- ส่วนใหญ่เป็น ต่ำระดับ ที่เหลือเป็นกลางระดับ
สูงตก(ว.3)	สูงระดับ(ในคำกริยาช่วยและ คำแสดงการปฏิเสธ)	(ไม่ระบุ)	สูงระดับและสูงตกที่มีช่วงการ ตกสั้นลง	(ไม่ปรากฏในคำทดสอบ)

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบการปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เสียงเบาจากผลงานวิจัย 4 เรื่อง (ต่อ)

วรรณยุกต์	สำอานค์ หิรัญบุรณะ(1971)	ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ(1977)	สุดาพร ลักษณะียนาวิน(1983)	สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์(2528)
สูงระดับ(ว.4)	กลางระดับ(ในคำหลายพยางค์) สูงตก(ในคำลงท้ายประโยคบาง ประโยค)	กลาง ๆ	พยางค์เชื่อม- กลาง ๆ (มี เป็นสูงระดับบ้าง) พยางค์ไม่เชื่อม- สูงระดับ (ยกเว้น/1x2 ^a /เป็นได้ทั้ง สูงระดับ ต่ำระดับ และ กลางระดับ)	พยางค์เชื่อม- ส่วนใหญ่เป็น กลางระดับ ที่เหลือเป็นสูงระดับ พยางค์ไม่เชื่อม- ส่วนใหญ่เป็น สูงระดับ ที่เหลือเป็นกลางระดับ
ต่ำชั้น(ว.5)	สูงระดับ(ในคำลงท้ายประโยค คำถาม)	สูงระดับ	ต่ำชั้น	ต่ำชั้น

จากการพิจารณาผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณยุกต์ในพยางค์เสียงเบา มีการเปลี่ยนแปลงเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 มีการเลื่อนระดับมารวมกันอยู่ในระดับกลางและคงระดับมากขึ้น ลักษณะที่ 2 ยังคงระดับเดิมไว้ แต่ลดการเปลี่ยนแปลงระดับเสียงระหว่างจุดเวลาต่าง ๆ ลง และ ลักษณะที่ 3 เปลี่ยนไปมีลักษณะคล้ายกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์อื่น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการที่ผลการวิจัยเหล่านี้มีความแตกต่างกันในบางส่วน เนื่องจากลักษณะข้อมูลที่ใช้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในงานวิจัยบางเรื่องใช้คำทดสอบที่ปรากฏโดด ๆ และให้ผู้บอกภาษาอ่านคำทดสอบ ส่วนในงานวิจัยบางเรื่องใช้คำพูดต่อเนื่องซึ่งมีความเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น แต่ก็อาจได้รับอิทธิพลของท่านองเสียงประจำความ (Intonation) บางท่านองด้วย ทำให้ระดับเสียงประจำคำ (Lexical Pitch) เปลี่ยนแปลงไป

1.8.2.5 ความสัมพันธ์ของพยางค์ หรือค่าระยะเวลาของพยางค์

จากงานวิจัยของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) และสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) สรุปได้ว่า พยางค์เสียงเบา จะรับฟังได้ว่ามีความยาวน้อยกว่าพยางค์เสียงหนักที่มีสระประเภทเดียวกัน และจากการศึกษาโดยการวัดค่าระยะเวลาด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ พบความแตกต่างด้านค่าระยะเวลาของพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบา ในหน่วยจังหวะแบบต่าง ๆ โดยประมาณเป็นวินาที ดังนี้

s	=	.30
$\begin{matrix} \text{s} \\ \text{p} \end{matrix}$ w	=	.26 : .13
$\begin{matrix} \text{s} \\ \text{p} \end{matrix}$ w w	=	.25 : .12 : .12
$\begin{matrix} \text{s} \\ \text{p} \end{matrix}$ w w w	=	.20 : .13 : .13 : .13

หมายเหตุ II = ขอบเขตของหน่วยจังหวะ
 s = พยางค์เสียงหนัก
 w = พยางค์เสียงเบา
 p = การหยุด หรือพยางค์เงียบ

เมื่อแทนค่าระยะเวลาเหล่านี้ด้วยอัตราส่วนของค่าระยะเวลาของพยางค์เสียงหนัก
 และพยางค์เสียงเบา จะมีอัตราส่วนโดยประมาณ ดังนี้

$$\begin{array}{lcl}
 |s| & = & 3 \\
 | \left\{ \begin{array}{l} s \\ p \end{array} \right\} w | & = & 2 : 1 \\
 | \left\{ \begin{array}{l} s \\ p \end{array} \right\} w w | & = & \frac{1}{2} : \frac{3}{4} : \frac{3}{4} \\
 | \left\{ \begin{array}{l} s \\ p \end{array} \right\} w w w | & = & 1 : 2 : 2 : 2 \\
 & & 3 \quad 3 \quad 3
 \end{array}$$

เมื่อนำค่าระยะเวลาของพยางค์ที่ลงเสียงหนักและไม่ลงเสียงหนักในหน่วยจังหวะ
 แบบต่าง ๆ มาเทียบกับค่าเฉลี่ยของพยางค์เต็มรูปซึ่งมีค่าเท่ากับ .39 วินาที จะเห็นว่า
 พยางค์เสียงหนักจะมีค่าระหว่าง 1/2 ถึง 2/3 ของพยางค์เต็มรูป ส่วนพยางค์เสียงเบาจะ
 มีค่าประมาณ 1/3 ของพยางค์เต็มรูปเท่านั้น

จากการศึกษาของสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ (2528) มีผลสรุปที่คล้ายคลึงกับธีระพันธ์
 เหลืองทองคำ (1977) เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ พบว่าพยางค์เสียงหนักส่วนใหญ่จะมีค่าระยะ
 เวลามากกว่าพยางค์เสียงเบา ตัวอย่างเช่น คำว่า สัมผัสจร $l\_sam^5 lphat^4 cha$
 $lra7^4$ มีความยาวในการออกเสียงสองครั้งเท่ากับ $l\_22|12 \quad 14|32|$ และ
 $l19|15 \quad 14|39|$ เช่นเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า พยางค์เสียงหนัก $/ra7^4/$ มีค่าระยะ
 เวลาเท่ากับ 32 และ 39 เช่นเดียวกัน มากกว่าพยางค์เสียงเบา $/cha/$ ที่มีค่าระยะเวลา
 เท่ากับ 14 และ 14 เช่นเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคำสามัญคำเดียวกัน จะ

พบพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบาที่มีค่าระยะเวลาเท่ากันหรือพยางค์เสียงหนักที่มีค่าระยะเวลา น้อยกว่าพยางค์เบาเพียง 43 คำ จากจำนวนคำทดสอบทั้งหมด 2,010 คำ หรือเท่ากับ 2.14 % เท่านั้น จากการคำนวณค่าเฉลี่ยของพยางค์เสียงหนัก และพยางค์เสียงเบาใน หน่วยจังหวะแบบต่าง ๆ พบว่า มีค่าระยะเวลาโดยเฉลี่ย ดังนี้

lsi #	=	38	รวม	38	เซ็นต์วินาที (.38 วินาที)
lsi	=	24	รวม	24	เซ็นต์วินาที (.24 วินาที)
lswl	=	22 : 13	รวม	35	เซ็นต์วินาที (.35 วินาที)
lswwl	=	23 : 15 : 13	รวม	51	เซ็นต์วินาที (.51 วินาที)

เมื่อเทียบกับค่าระยะเวลาโดยเฉลี่ยจากผลการวิจัยของซีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) ดังนี้

lsi	=	.30	รวม	.30	วินาที
lswl	=	.26 : .13	รวม	.39	วินาที
lswwl	=	.25 : .12 : .12	รวม	.49	วินาที

จะเห็นได้ว่าพยางค์เสียงหนักในงานวิจัยของสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ มีค่าระยะเวลา น้อยกว่าพยางค์เสียงหนักในงานวิจัยของซีระพันธ์ เหลืองทองคำเล็กน้อย แต่พยางค์ เสียงเบาในงานวิจัยของสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์มีค่าระยะเวลามากกว่าพยางค์เสียงเบาใน งานวิจัยของซีระพันธ์ เหลืองทองคำอีกเล็กน้อยด้วย ทั้งนี้ น่าจะมีผลมาจากความแตกต่าง ของแบบทดสอบ กล่าวคือ ซีระพันธ์ เหลืองทองคำ ใช้เรื่องเล่าเป็นแบบทดสอบซึ่งมีความ ต่อเนื่องและเข้าใจง่าย ผู้บอกภาษาจึงแสดงอารมณ์ตามเนื้อเรื่องได้อย่างเป็นธรรมชาติ ส่วนสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ ใช้รายการคำเป็นแบบทดสอบซึ่งขาดความต่อเนื่อง และคำ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ผู้บอกภาษาไม่เคยพบและไม่ทราบความหมายมาก่อน ตัวอย่างเช่น กิมพิละ จินดิตะ เป็นต้น จึงเพียงแต่อ่านออกเสียงตามอักขรวิธีเท่านั้น ไม่สามารถแสดงอารมณ์ใน ขณะอ่าน จึงน่าจะทำให้ผลการวิจัยมีความแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สรีการพูดอาจ มีอิทธิพลต่อการลงเสียงหนักเบาด้วย

แต่จากผลการวิจัยของสุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ที่พบว่า มีพยางค์เสียงหนักบางคำที่มีความยาวเท่ากับหรือน้อยกว่าพยางค์เสียงเบาในคำคำเดียวกัน ตัวอย่างเช่น คำว่า สัมผัส $l\_sam^5\ |phat^4\ chakra^4\ |$ ที่พยางค์เสียงเบา $/sam^5/$ มีความยาวมากกว่าพยางค์เสียงหนัก $/phat^4/$ เนื่องจาก $/sam^5/$ มีความยาวในการออกเสียง 2 ครั้งเท่ากับ 22 และ 19 เช่นเดียวกับที่ ส่วน $/phat^4/$ มีความยาวเท่ากับ 12 และ 15 เช่นเดียวกับ และสรุปว่า "ความยาวของพยางค์อาจไม่ใช่ลักษณะเดียวในภาษาไทยที่ทำให้คนไทยรับฟังได้ว่าพยางค์ใดมีการลงเสียงหนักหรือไม่ลงเสียงหนัก" (สุกัลยา สุรินทร์ไพบูลย์ 2528:61) นั้น ผู้วิจัยไม่เห็นด้วย เนื่องจากพยางค์ทั้ง 2 นี้มีโครงสร้างพยางค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ $/sam^5/$ เป็นพยางค์เป็น ส่วน $/phat^4/$ เป็นพยางค์ตาย ซึ่งพยางค์เป็นจะมีความยาวมากกว่าพยางค์ตายทั้งในพยางค์เสียงหนักและพยางค์เสียงเบา ดังนั้น การเปรียบเทียบความยาวหรือค่าระยะเวลาจึงควรเปรียบเทียบภายในโครงสร้างพยางค์เดียวกัน ดังเช่น งานวิจัยของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (1977) ที่วัดค่าระยะเวลาของคำพยางค์เดียวโดยแบ่งโครงสร้างพยางค์ออกเป็น 20 แบบตามประเภทของเสียงพยัญชนะต้น (เสียงเดี่ยวหรือเสียงควบกล้ำ) ความสั้นยาวของเสียงสระ และลักษณะของเสียงพยัญชนะท้ายในพยางค์ และพบว่าโครงสร้างพยางค์เหล่านี้มีค่าระยะเวลาของพยางค์ที่แตกต่างกัน เช่น พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก (พยางค์ตาย) และพยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย (พยางค์เป็น-เปิด) จะมีค่าระยะเวลาน้อยกว่าพยางค์ประเภทอื่น ๆ ซึ่งหมายถึง พยางค์เป็น-ปิด เป็นต้น ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งที่จะวิเคราะห์ค่าระยะเวลาของเสียงก้อง (Voiced Segment) จึงแยกวิเคราะห์ตามโครงสร้างพยางค์แบบต่าง ๆ ด้วย แต่มีวิธีการแบ่งโครงสร้างพยางค์ที่แตกต่างไปจากงานวิจัยของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2)